

## บทที่ 5

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

#### บทสรุป

ในการทำธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ของภาคเอกชนนั้น นับว่าเป็นส่วนช่วยในการรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลจากครอบครัวหรือจากภาครัฐ ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุโดยภาครัฐนั้น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นับว่าเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการส่งเสริม และพิทักษ์สิทธิของบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี หรือผู้สูงอายุ ให้ได้รับสิทธิในการที่จะได้รับความคุ้มครองดูแลจากรัฐตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าระบบ การคุ้มครองดูแลสิทธิ และพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นั้นยังขาดประสิทธิภาพอยู่มาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้การที่รัฐจะให้ความคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุได้ดีเพียงใดนั้น ก็ต้องพิจารณากฎหมายของรัฐนั้นๆ เป็นสำคัญ ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุของไทยนอกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในบางมาตรา และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 แล้ว ก็ไม่มีกฎหมายในลำดับรองออกมาสนับสนุนอีกเลย ทั้งนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ก็มีการประกาศใช้นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 เป็นต้นมา และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ นี้ก็บัญญัติรับรองสิทธิพื้นฐานของผู้สูงอายุไว้แล้ว แต่ระบบการดูแลผู้สูงอายุก็มีอยู่ในลักษณะเช่นเดิม การดูแลผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ก็มีลักษณะและข้อจำกัดที่เคร่งครัด ซึ่งมีใ้เชื่อว่าผู้สูงอายุทุกคนจะได้เข้าถึงการบริการของรัฐดังกล่าวนั้น ขณะเดียวกันการดูแลผู้สูงอายุโดยองค์กรเอกชน ก็มีการพัฒนาไปตามลำดับแต่ก็ไม่มีหน่วยงานใดได้เข้ามาคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุที่ได้รับความเสียหายจากการประกอบธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะกล่าวอ้างว่าตนไม่มีหน้าที่ในเรื่องสถานรับดูแลผู้สูงอายุบ้าง ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ไว้โดยตรงบ้าง แท้จริงแล้วหากองค์กรนิติบัญญัติได้คำนึงผลประโยชน์ของประเทศ เป็นที่ตั้ง โดยการเร่งดำเนินการออกกฎหมายให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมแล้ว ปัญหาการนำกฎหมายไปบังคับใช้ก็จะลดปัญหาลงได้

สำหรับมาตรการทางกฎหมายสำหรับการควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ การประกอบธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุ นั้น นับว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการมีหน่วยงานใดหน่วยงาน

หนึ่งที่มีหน้าที่เฉพาะในการดูแลการประกอบธุรกิจเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าในกรณีมีข้อพิพาทต่างๆ เกิดขึ้นจากสถานรับดูแลผู้สูงอายุไม่ว่าข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากฝ่ายใดก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคม ซึ่งขณะเดียวกันการนำกฎหมายที่เป็นบทบัญญัติทั่วไปมาปรับใช้ก็อาจไม่ได้รับประสิทธิผลที่ดีเพียงพอ จนทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นมิได้รับการแก้ไขเยียวยา ความยุติธรรมในสังคมก็ไม่อาจเกิดขึ้น

### ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการประกอบธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุนั้น เป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม ที่พัฒนาการไปตามลำดับ และเป็นธุรกิจที่นับว่าได้รับความสนใจจากผู้ที่ไม่มีความรู้หรือไม่มีเวลาดูแลผู้สูงอายุ หรือไม่สามารทำให้การดูแลผู้สูงอายุได้ เนื่องจากมีเหตุต่างๆ ฉะนั้นในการประกอบธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ข้าพเจ้าเห็นว่ามี ความสำคัญต่อบุคคลต่างๆ ที่เป็นบุตร หลานในครอบครัวตลอดจนสังคมโดยรวม แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญก็ตาม หากไม่มีกฎหมาย ระเบียบใดควบคุม กำกับดูแลแล้ว ธุรกิจที่มีประโยชน์ต่อสังคม ก็กลับก่อปัญหาในด้านต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการถือโกง หลอกลวง การผิดสัญญา ละเมิดหรือปัญหาที่ผู้ทำการศึกษาได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ดังนั้น เพื่อการประกอบธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุดำเนินไปโดยมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานสากล ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์สูงสุด ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะตามประเด็นปัญหาที่เสนอไว้ในบทที่ 4 ดังนี้

ประการแรก ปัญหาการบังคับตามสัญญาสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับการบังคับตามสัญญาในการรับดูแลผู้สูงอายุนั้น แม้ว่าการรับดูแลผู้สูงอายุเป็นนิติกรรมที่กฎหมายมิได้บังคับว่า จะต้องทำเป็นหนังสือ หรือสัญญากันก็ตาม ซึ่งด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้มีปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การหลอกลวง การถือโกง การผิดสัญญา การเอาเปรียบผู้บริโภคฝ่ายหนึ่ง และการที่ไม่อาจบังคับตามสัญญาได้ ดังนั้นในการรับดูแลผู้สูงอายุ ถือว่าเป็นสัญญาต่างตอบแทนอย่างหนึ่ง ที่ผู้ให้บริการมีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุโดยหวังผลตอบแทน ขณะเดียวกันผู้รับบริการ หรือตัวผู้สูงอายุเอง ก็มีหน้าที่เข้ารับการดูแล และชำระเงินค่าบริการตามที่ตกลงกันไว้ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในการตกลงรับดูแลผู้สูงอายุผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดให้การนำข้อตกลงในการรับดูแลผู้สูงอายุจะต้องทำเป็นสัญญา และให้ถือว่าเป็นสัญญาที่ต้องมีการควบคุมในลักษณะเช่นเดียวกับสัญญาสำเร็จรูปทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นการดูแลผู้สูงอายุโดยวิธีการจัดหาหรือส่งพนักงานไปดูแลตามบ้าน หรือการที่ผู้สูงอายุเข้ารับบริการในสถานรับดูแลก็ตาม ทั้งนี้ในสัญญา ก็ต้องมีและปรากฏข้อมูลสำคัญของผู้ประกอบการ การจดทะเบียน สถานที่ตั้ง ตลอดจนถึง

ข้อตกลงจะต้องแสดงไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งเมื่อเป็นกิจการที่อยู่ในบทบังคับที่กฎหมายให้ต้องทำสัญญาแล้ว การเอาเปรียบผู้รับบริการโดยวิธีการหลอกลวง หรือมิได้ทำตามข้อตกลงตามสัญญา ก็จะมีจำนวนลดลง ขณะเดียวกันก่อนทำสัญญาผู้รับบริการ หรือผู้สูงอายุก็จะสามารถทราบถึงข้อมูลที่สำคัญของผู้ประกอบการ ตลอดจนถิ่นอันเป็นสถานที่ตั้งของผู้ประกอบการที่ปรากฏในสัญญา ซึ่งเมื่อกรณีมีการผิดสัญญาขึ้นก็สามารถนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยสัญญา มาปรับบังคับใช้ได้ และผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า นอกจากจะบังคับให้การทำธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุต้องทำข้อตกลงในการรับดูแลผู้สูงอายุเป็นสัญญาแล้ว การประกอบกิจการเมื่อยังไม่มีกฎหมายเฉพาะให้ผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการอย่างไรแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าจะต้องให้ผู้ประกอบการสถานรับดูแลผู้สูงอายุต้องจดทะเบียนในรูปนิติบุคคลทุกกรณี เพื่อให้เข้ามาสู่การบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ที่ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท และเมื่อจดทะเบียนแล้ว ก็จะต้องขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการต่อหน่วยงานของรัฐ เพื่อที่จะสามารถควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบการประกอบกิจการได้อีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งผลดีของการจดทะเบียนในรูปนิติบุคคล และการขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการนั้น จะทำให้ปัญหาการหลอกลวง การปิดกิจการหนี การผิดสัญญา ตลอดจนปัญหาการชำระบัญชี การเสียหาย ก็จะลดลง ซึ่งเมื่อภาคเอกชนเข้ามาดูแลผู้สูงอายุควบคู่กับการดูแลผู้สูงอายุของรัฐแล้ว ก็จะทำให้ภาระของฝ่ายบริหารลดลง และสามารถนำงบประมาณไปส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในทางอื่นต่อไป

ประการที่สอง ปัญหาการระการพิสุจน์ความเสียหายที่เกิดจากการทำธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุนั้น โดยหลักเป็นผลสืบเนื่องจากปัญหาการก่อความเสียหายของพนักงานที่ดูแลผู้สูงอายุจากสาเหตุประการต่างๆ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะสองกรณี กล่าวคือ

กรณีแรก ในกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกิจของสถานรับดูแลผู้สูงอายุโดยทั่วไปแล้ว มักจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยประมาท การขาดความรู้ความเข้าใจ การขาดมาตรฐานที่ดีในการประกอบกิจการ จึงส่งผลเสียหายแก่ผู้สูงอายุที่จะปรากฏมาในรูปการกระทำละเมิดขึ้น ซึ่งสาเหตุของปัญหานี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าในการดูแลผู้สูงอายุของสถานประกอบการปัจจัยที่สำคัญ คือ ตัวของพนักงานผู้ทำหน้าที่ทำการดูแล และอุปกรณ์ที่ใช้ในการดูแลรักษา เช่น เครื่องช่วยหายใจ อุปกรณ์ทำกายภาพบำบัด อุปกรณ์ให้น้ำเกลือ เป็นต้น ซึ่งพนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุนั้นผู้ศึกษาเห็นว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีการผ่านการศึกษาอบรม ในการปฏิบัติการดูแล ฟื้นฟูสุขภาพของผู้สูงอายุ การใช้อุปกรณ์ที่จำเป็น และอุปกรณ์เฉพาะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้ โดยในการให้การศึกษา อบรม พนักงานที่ดูแลผู้สูงอายุจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1) กรณีการศึกษา อบรม ในการเปิดหลักสูตรให้การศึกษา อบรม แก่พนักงานที่ดูแลผู้สูงอายุนั้น หลักสูตรการศึกษาจะต้องได้รับการตรวจสอบและได้รับความเห็นชอบจาก

กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข ในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐและมีหน้าที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับการศึกษา อบรม ส่วนสถาบันที่จะเปิดให้การศึกษา อบรมนั้น จะเป็นหน่วยงานของภาครัฐเองและหรือให้ภาคเอกชนเข้ามาประกอบกิจการให้การศึกษาในส่วนนี้ก็ได้ โดยได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเปิดให้การศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับหลักสูตรการศึกษา ควรจะต้องประกอบด้วยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมตลอดระยะเวลาการศึกษา อบรมของหลักสูตร อย่างน้อย 6- 10 เดือน ซึ่งเพื่อผู้ศึกษาที่ผ่านการศึกษา อบรม จะได้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการดูแล ตลอดจนฝึกการใช้เครื่องมือ ต่างๆ ได้อย่างชำนาญ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ทางสถาบันที่เปิดให้การศึกษาจะต้องมีประกาศนียบัตรแก่ผู้ผ่านการศึกษา อันเป็นวิชาชีพเฉพาะเพื่อผู้ศึกษาจะนำความรู้ไปประกอบวิชาชีพต่อไปในภายภาคหน้า

2) การประกอบวิชาชีพของพนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งภายหลังจากที่ผู้ศึกษาได้ผ่านการศึกษารอบรมจากสถาบันตามข้อ 1 แล้ว หากผู้ศึกษาคนใดประสงค์ที่จะประกอบอาชีพเป็นพนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุก็ต้องไปขึ้นทะเบียนการประกอบวิชาชีพการเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุต่อหน่วยงานสาธารณสุขประจำอำเภอหรือประจำเขตที่ตนประสงค์จะปฏิบัติงานอีกชั้นหนึ่ง จากนั้นสาธารณสุขก็จะพิจารณาขึ้นทะเบียนและออกหนังสือประกอบวิชาชีพให้ ดังเช่น การควบคุมการประกอบอาชีพพนายความ วิศวกร

3) การอบรมทบทวนเสริมทักษะแก่พนักงานที่ปฏิบัติงานแล้ว ผู้ประกอบกิจการจะต้องมีการจัดให้มีการฝึกอบรม ปฏิบัติงาน ทบทวนหาความรู้ ให้แก่พนักงานผู้ดูแลอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ และเป็นการสร้างความชำนาญเฉพาะด้านให้มากขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อมีการกำหนดให้พนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุต้องเป็นผู้ที่ผ่านการศึกษามีการขึ้นทะเบียน และมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพแล้ว ประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนนั้นก็ทำให้ง่ายต่อการตรวจสอบ ในกรณีที่มีการจัดหาหรือส่งพนักงานไปดูแลผู้สูงอายุตามบ้าน และเกิดมีการกระทำคามผิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อเนื้อตัว ร่างกาย หรือต่อทรัพย์สิน รัฐก็สามารถตรวจสอบไปยังสถานประกอบกิจการ และตรวจสอบการขึ้นจากทะเบียนพนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุต่อสาธารณสุขได้ ส่วนใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพนั้น ก็จะเป็นสิ่งที่สามารถรับรองมาตรฐานขั้นต่ำในการให้บริการดูแลผู้สูงอายุได้ว่า ผู้ที่จะมาให้การดูแลนั้นมีความรู้ มีความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุได้ ซึ่งสามารถลดปัญหาการผิดสัญญาไปได้ในระดับหนึ่ง จะเห็นได้ว่าเมื่อพนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความรู้ ผ่านการศึกษา อบรม มีความเข้าใจจนกระทั่งได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพได้ ก็จะเกิดความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ และสามารถลดปัญหาการกระทำการในสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ตลอดจนการรู้จักใช้อุปกรณ์ทางเทคนิคในการใช้

ดูแลผู้สูงอายุได้ ส่วนปัจจัยในการดูแลผู้สูงอายุอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการให้บริการ และลดปัญหาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นตามมานั้นคือ อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ ของสถานบริการ จะต้องอยู่ในสภาพที่สามารถให้บริการได้ตลอดเวลา ไม่ชำรุดบกพร่อง ต้องตรวจสอบการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และอุปกรณ์ต้องมีความเพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการ การใช้งานของอุปกรณ์ต้องสอดคล้องเหมาะสมสำหรับการใช้งานในแต่ละกรณี เป็นรายๆ ไป

กรณีที่สอง สำหรับการพิสูจน์ความเสียหายในกรณีที่มีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อผู้สูงอายุขึ้น แม้กฎหมายโดยทั่วไปจะกำหนดให้ผู้ที่ได้รับ ความเสียหาย ซึ่งเป็นผู้กล่าวหาว่าอีกฝ่ายกระทำละเมิดเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ก็ตาม ซึ่งภาระการพิสูจน์ความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของผู้ประกอบการนั้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 มิได้กำหนดภาระการพิสูจน์ไว้ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 429 และ มาตรา 430 ส่วนท้าย ที่กำหนดภาระการพิสูจน์ไว้ก็เฉพาะกรณีที่ผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถได้กระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นเท่านั้น แต่ก็ไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่ผู้สูงอายุถูกกระทำละเมิดขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430 ขึ้นอีกหนึ่งมาตราคือ มาตรา 430/1 โดยมีข้อความว่า “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430/1 ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดต่อผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ และผู้สูงอายุ ที่อยู่ในความดูแลให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้รับเลี้ยง รับดูแลผู้สูงอายุ เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น” ทั้งนี้ โดยให้ผลัการพิสูจน์ความเสียหายไปยังผู้ประกอบการ กล่าวคือ ให้ผู้ประกอบการ จะต้องเป็นผู้พิสูจน์ว่าความเสียหาย หรือการละเมิดที่เกิดขึ้น มิได้เกิดจากผู้ประกอบการ หรือมิได้เกิดจากพนักงานของผู้ประกอบการ หรือเป็นความผิดของผู้สูงอายุเอง หรือเหตุที่เกิดขึ้นเป็นเหตุสุดวิสัย ซึ่งผลของการให้ผู้ประกอบการมีภาระพิสูจน์ความเสียหายนั้น จะทำให้ผู้ประกอบการดำเนินกิจการอย่างระมัดระวังยิ่งขึ้น ตลอดจนในกรณีที่มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น เมื่อผู้ประกอบการมีภาระพิสูจน์ ผู้ประกอบการก็จะรวบรวมพยานหลักฐานไว้ อย่างดี ไม่กล้าที่จะทำลาย ซ่อนเร้นไปเสีย ดังเช่นกฎหมายฉบับที่ผลัการพิสูจน์ให้ตน พ้นผิดจะตกแก่ผู้กระทำผิด

ประการที่สาม สำหรับปัญหาการควบคุม กำกับ ดูแลการทำธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุ นั้น เนื่องจาก การไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการทำธุรกิจประเภทนี้ จึงส่งผลให้หน่วยงานของรัฐ ที่มีอยู่ขาดเครื่องมือที่สำคัญที่จะนำมาใช้ในการควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ในขณะเดียวกัน กฎหมายที่มีอยู่ก็เป็นคนละกรณี คนละเรื่องกัน แม้จะมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ หลายหน่วยงานก็ตาม แต่เมื่อหน่วยงานเหล่านั้นมิได้มีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยตรงแล้ว ก็จะไม่

การเข้าไปควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ แต่เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะผลกระทบกันว่ามิใช่หน้าที่ของตน จึงเกิดปัญหาทั้งทางข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรจะออกกฎหมายเฉพาะสำหรับการทำธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุขึ้น และกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ตั้งแต่ขั้นตอนการขออนุญาตจัดตั้งสถานศึกษา อบรม และขึ้นทะเบียนพนักงานที่จะทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ การขึ้นทะเบียนสถานรับดูแลผู้สูงอายุ การตรวจสถานประกอบการและคุณภาพการให้บริการ ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการบริการ แต่เพียงผู้เดียว เมื่อกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลสถานประกอบการแล้วก็จะทำให้การควบคุม การตรวจสอบสถานประกอบการ การอบรมพนักงานผู้ดูแล ก็จะมีประสิทธิภาพ ได้คุณภาพมีมาตรฐาน และเกิดประโยชน์แก่ผู้รับบริการยิ่งขึ้น

ประการที่สี่ จากปัญหาการบดบังโทษตามที่เสนอไว้ในบทที่ 4 นั้น จะเห็นได้ว่าอัตราโทษสำหรับสถานประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบในทางแพ่งจะต้องอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลัก ในการปรับใช้ในการลงโทษผู้ประกอบการ ส่วนความผิดทางแพ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับคดีอาญา โดยหลักแล้วจะจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษไม่ได้ ผู้ศึกษาเห็นว่าหากมีการออกกฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อการประกอบธุรกิจสถานรับดูแลผู้สูงอายุ และกำหนดมาตรการในการควบคุมการประกอบธุรกิจให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น ซึ่งการประกอบกิจการก็จะต้องขึ้นทะเบียนทุกกรณีเพื่อควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม ผู้กระทำความผิดและผู้ที่จะต้องรับผิดชอบโทษได้ในภายหลัง ส่วนการจดทะเบียนก็ต้องมีทุนสำรองในการจดทะเบียน เพื่อเมื่อเกิดกรณีการกระทำ ความผิดขึ้นและผู้ประกอบการจะต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ก็จะมีเงินทุนจดทะเบียนดังกล่าวมาชำระเป็นค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายได้ อันเป็นการป้องกันการปิดกิจการหลบหนีอีกขั้นหนึ่ง ส่วนบทลงโทษที่เกิดจากการประกอบกิจการดังกล่าว ก็จะต้องกำหนดโทษให้สูงขึ้นกว่าความรับผิดทางแพ่งโดยทั่วไป แม้ว่าผู้ประกอบการบางรายจะไม่ใช่มิจฉาชีพก็ตาม ทั้งนี้หากเป็นกรณีความผิดสัญญาอย่างเดียวก็ต้องกำหนดอัตราค่าสินไหมทดแทน อาจจะสองหรือสามเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นก็ได้ ส่วนความรับผิดใดเป็นความผิดทางแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญา ก็จะต้องกำหนดโทษให้ผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกเพิ่มขึ้น อาจจะมีกึ่งหนึ่งหรืออีกเท่าหนึ่งของโทษที่ได้รับจริง จากกรณีที่จะต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา

ดังนั้นเมื่อมีกฎหมายเฉพาะสำหรับการประกอบกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุขึ้น และมีการกำหนดเงื่อนไขการประกอบกิจการที่มีความเข้มงวด และมีอัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้น การประกอบกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุก็จะมีมาตรฐานสากล เป็นระบบ ตลอดจนทำให้เป็นที่ไว้วางใจของบุตรหลานที่จะจัดให้พนักงานมาดูแลผู้สูงอายุต่อไป

สำหรับกฎหมายเฉพาะผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีที่ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

### ข้อ 1 บทนิยาม

“ผู้ประกอบกิจการ” หมายความว่า เจ้าของกิจการที่ให้บริการรับเลี้ยง หรือรับดูแลผู้สูงอายุทั้งที่บ้าน และยังสถานประกอบการของเจ้าของกิจการ

“ผู้รับบริการ” หมายความว่า ผู้ว่าจ้างให้ผู้ประกอบการให้บริการเลี้ยง ดูแลผู้สูงอายุยังสถานรับดูแลของผู้ประกอบการ การให้จัดส่งพนักงานไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของตน ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้สูงอายุเอง หรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเป็นผู้ว่าจ้างก็ได้

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุ

“พนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุ” หมายความว่า ผู้ที่สำเร็จการอบรมได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ได้ขึ้นทะเบียนเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุยังสถานประกอบการ

“ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุ และใบอนุญาตประกอบกิจการ

## หมวด 1

### การขออนุญาตตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุ

#### และการออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ

ข้อ 2 การประกอบกิจการเป็นสถาบันที่ให้การศึกษา อบรม พนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตรการจัดการศึกษาอบรม จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข

ผู้ที่ผ่านการศึกษาอบรมจากสถาบันดังกล่าว มีสิทธิที่จะได้รับประกาศนียบัตรเพื่อใช้ในการประกอบวิชาชีพต่อไป

ข้อ 3 การประกอบกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุ จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข โดยให้ยื่นคำขอพร้อมแนบเอกสารหลักฐานประกอบการขออนุญาต ดังต่อไปนี้

1) หลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในสถานที่ และอาคารที่จะขออนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ในกรณีที่สถานที่หรืออาคารเป็นของผู้อื่น ผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องมีหนังสือแสดงว่าได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่หรืออาคารด้วย

2) แผนผังแสดงที่ตั้งของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ

3) แบบแปลนแผนผังอาคารภายในสถานที่ที่จะขออนุญาตจัดตั้ง พร้อมรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้สอยอาคารและห้องต่างๆ ทุกห้อง

4) วิธีการดำเนินกิจการหรือข้อบังคับการดำเนินงานของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ

**ข้อ 4** ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- 1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และจบการศึกษาภาคบังคับ
- 2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อผู้สูงอายุ หรือละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ
- 3) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษซึ่งไม่มีความผิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 4) ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือไม่เป็นผู้ติดสารเสพติด
- 5) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุเป็นนิติบุคคล ผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติตามวรรคหนึ่ง

**ข้อ 5** การอนุญาตให้ตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุ และการออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการจะกระทำได้เมื่อ

- 1) เมื่อคำขอพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานครบถ้วนตามข้อ 4, 5
- 2) ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ ตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐาน จากนั้นเข้าไปตรวจสอบว่าสภาพสถานประกอบการ อาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม ตลอดจนผู้ดำเนินการ เจ้าหน้าที่ วิธีการดำเนินการของสถานรับดูแลผู้สูงอายุนั้น มีลักษณะและคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ หากครบถ้วนให้พิจารณาคำขอจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุแก่ผู้ขอรับใบอนุญาตนั้น หากตรวจพบว่ามีข้อใดไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้แจ้งผู้ขออนุญาตดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วน หากผู้ขอรับใบอนุญาตมิได้แก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนด ให้ตั้งไม่อนุญาต

**ข้อ 6** การประกอบกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุ จะกระทำต่อเมื่อมีใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุและใบอนุญาตประกอบกิจการ

ใบอนุญาตตามวรรคแรกให้มีกำหนดหนึ่งปี

**ข้อ 7** การประกอบกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุจะต้องจดทะเบียนในรูปนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการดูแลผู้สูงอายุโดยวิธีการส่งหรือจัดหาพนักงานไปดูแลตามบ้าน หรือการที่ผู้สูงอายุ



เข้ารับบริการในสถานรับดูแล และได้ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการกับกระทรวงสาธารณสุขก่อน  
ดำเนินกิจการ

**ข้อ 8** ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุผู้ใดประสงค์จะขอต่ออายุ  
ใบอนุญาตให้ยื่นคำขอต่อผู้ออกใบอนุญาต ก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่  
ในกรณีมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นคำขอตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ ให้ยื่นคำขอก่อนใบอนุญาต  
สิ้นอายุ

เมื่อได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินกิจการสถานรับดูแล  
ผู้สูงอายุต่อไปจนกว่าผู้ออกใบอนุญาตจะสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต

ในการขอต่อใบอนุญาตการประกอบกิจการทุก ๆ สองปี จะต้องตรวจสอบสภาพ  
สถานประกอบการก่อนจึงจะต่อใบอนุญาตได้

**ข้อ 9** ในกรณีที่ใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุหรือใบอนุญาตประกอบ  
กิจการ สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอเพื่อรับใบแทน  
ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการทราบการสูญหายหรือถูกทำลาย

**ข้อ 10** ให้ผู้รับใบอนุญาตแสดงใบอนุญาต หรือใบแทนใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับ  
ดูแลผู้สูงอายุ ณ ที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในสถานรับดูแลผู้สูงอายุนั้น

**ข้อ 11** ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุประสงค์จะเปลี่ยนแปลง  
แก้ไขอาคารสถานรับดูแลผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงผู้ดำเนินกิจการ ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อผู้ออก  
ใบอนุญาตหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย ภายในสามสิบวันนับแต่มีการเปลี่ยนแปลง แก้ไข

**ข้อ 12** ให้ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุ จัดทำป้ายแสดงชื่อสถานรับ  
ดูแลผู้สูงอายุ และมีข้อความเป็นอักษรไทยว่าเป็นสถานรับดูแลผู้สูงอายุ และติดไว้ ณ ที่ตั้งสถาน  
รับดูแลผู้สูงอายุในที่เปิดเผย และเห็นได้ง่ายจากภายนอกอาคาร

**ข้อ 13** ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ต้องมีวิธีดำเนินการหรือ  
ข้อบังคับการดำเนินงานเพื่อใช้ประกอบในการยื่นคำขอรับใบอนุญาต และใช้เป็นแนวปฏิบัติ  
สำหรับสถานรับดูแลผู้สูงอายุ

## หมวด 2

### การดำเนินกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุ

**ข้อ 14** ในการตกลงรับดูแลผู้สูงอายุจะต้องทำเป็นสัญญา และให้ถือว่าเป็นสัญญาที่  
ต้องมีการควบคุมในลักษณะเช่นเดียวกับสัญญาสำเร็จรูปทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นการดูแลผู้สูงอายุโดย  
วิธีการส่งหรือจัดหาพนักงานไปดูแลตามบ้าน หรือการที่ผู้สูงอายุเข้ารับบริการในสถานรับดูแลก็  
ตาม

สัญญาตามวรรคก่อนจะต้องแสดงโดยชัดแจ้ง ซึ่งปรากฏข้อมูลสำคัญของผู้ประกอบกิจการ การจดทะเบียน สถานที่ตั้ง ตลอดจนวิธีการในการเดินทาง

**ข้อ 15** ในการประกอบกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุ อาจจัดให้มีผู้มีวิชาชีพต่อไปนี้ เป็นเจ้าหน้าที่ก็ได้

- 1) แพทย์
- 2) พยาบาล
- 3) พนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุ
- 4) นักกายภาพบำบัด
- 5) นักอาชีวบำบัด
- 6) นักโภชนาการ
- 7) นักสังคมสงเคราะห์

กรณีวรรคหนึ่ง ผู้มีวิชาชีพตาม (1) (2) (6) ต้องจัดให้มีประจำในสถานประกอบกิจการเสมอ

**ข้อ 16** ให้ผู้ประกอบกิจการของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) ดูแลความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุตลอดเวลาที่ผู้สูงอายุอยู่ในสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ด้วยความเมตตาและความเสมอภาค

2) แจ่มระเบียบ หรือข้อบังคับการดำเนินงานของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุ ผู้รับบริการ ครอบครัว หรือญาติผู้เกี่ยวข้องของผู้สูงอายุได้รับทราบ และสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัว หรือญาติผู้เกี่ยวข้องของผู้สูงอายุ

3) เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการ ครอบครัว หรือญาติผู้เกี่ยวข้องของผู้สูงอายุเยี่ยมชมสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนการดำเนินงานของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ

4) สนับสนุนการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้สูงอายุในรูปของการจัดกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และการสร้างเครือข่ายชุมชน

5) จัดให้มีแพทย์หรือพยาบาล หรือสามารถติดต่อแพทย์หรือพยาบาลจากโรงพยาบาล สถานพยาบาล สถานอนามัย หรือคลินิก ได้ทันทีเมื่อมีกรณีฉุกเฉิน

6) เป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

**ข้อ 17** ในการดำเนินกิจการของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีบริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่สุขภาพและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ และให้รวมถึงในเรื่องต่อไปนี้

- 1) จัดให้มีการพบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุ ผู้รับบริการ และครอบครัวของผู้สูงอายุ

2) จัดอาหารให้มีความเหมาะสม และมีสารอาหารครบห้าหมู่ ให้ผู้สูงอายุรับประทานด้วยปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละมื้อ

3) ทำบันทึกรายการการดูแล รักษาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุตามหรือแบบบ่งชี้พฤติกรรมของผู้สูงอายุ และให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุ ผู้รับบริการ และครอบครัวของผู้สูงอายุเรื่องมาตรการป้องกันโรคติดต่อ บันทึกการเจ็บป่วยและการดูแลรักษา และแจ้งให้ผู้สูงอายุ ผู้รับบริการ และครอบครัวทราบเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

4) ในกรณีที่มีการระบาดของโรคติดต่อในชุมชน หรือท้องที่ที่สถานรับดูแลผู้สูงอายุตั้งอยู่ ต้องดำเนินการประสานงานกับหน่วยแพทย์ของโรงพยาบาล เพื่อให้ผู้สูงอายุในสถานรับดูแลผู้สูงอายุได้รับการป้องกันโรคนั้น

5) กรณีผู้สูงอายุเจ็บป่วยต้องดูแลอย่างใกล้ชิด โดยให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น หรือนำผู้สูงอายุไปพบแพทย์ และรายงานให้ผู้รับบริการ และครอบครัวของผู้สูงอายุทราบทันที

6) จัดวัสดุอุปกรณ์ ในด้านการรักษา พยาบาล ฟันฟู บำบัดสุขภาพที่ปลอดภัย และเหมาะสม ให้ผู้สูงอายุได้เคลื่อนไหว และพัฒนาฟันฟูสุขภาพ ตลอดจนให้ผู้สูงอายุได้มีการเลือกทำกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจ และการให้อยู่ร่วมกันในสังคม

7) ฝึกซ้อมวิธีป้องกันภัยพิบัติให้แก่เจ้าหน้าที่ และผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

8) อบรมเจ้าหน้าที่ในด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเกี่ยวกับอุบัติเหตุ และการเจ็บป่วยฉุกเฉินของผู้สูงอายุ

9) จัดเก็บข้อมูล หรือจัดทำทะเบียนบันทึกรายการ และแสดงรายละเอียดให้เป็นปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

- รายชื่อ และประวัติของผู้สูงอายุ
- การเข้าและออกของผู้สูงอายุ
- จัดบันทึกประจำตัวของผู้สูงอายุเพื่อติดตามการฟื้นฟูด้านการรักษาสุขภาพ

รวมถึงการป้องกันโรค

- ตารางเวลา และรายการอาหารประจำวัน ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละบุคคล
- ตารางกิจกรรมเสริม บำบัด ฟันฟูประจำวัน
- รายการหมายเลขโทรศัพท์ของสถานพยาบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลความปลอดภัยของผู้สูงอายุ ในกรณีฉุกเฉินติดต่อไว้ในที่เปิดเผย และบันทึกหมายเลขโทรศัพท์

ของผู้รับบริการ และครอบครัวของผู้สูงอายุ

10) จัดทำบันทึกการรับ-ส่งผู้สูงอายุในแต่ละวัน พร้อมทั้งจัดทำบัตรแสดงการรับ-ส่งผู้สูงอายุ (ในกรณีไป-กลับ)

### หมวด 3

#### การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ

**ข้อ 18** กรณีจิตใจหรือประสาทเดินเล่อ ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความเสียหายแก่ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ชื่น ให้ถือว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น เว้นแต่ผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากตัวผู้สูงอายุ หรือญาติของผู้สูงอายุ หรือบุคคลนอก

**ข้อ 19** การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

**ข้อ 20** ผู้ดำเนินกิจการ หรือพนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุต้องไม่กระทำการ ดังต่อไปนี้

- 1) ทอดทิ้งผู้สูงอายุที่อยู่ในภาระหน้าที่ความดูแลของตนไว้ตามลำพัง อันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อผู้สูงอายุได้
- 2) ละทิ้งผู้สูงอายุที่ทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ ไม่สามารถควบคุมช่วยเหลือตนเองได้ ไว้ ณ สถานที่ใดๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแล หรือให้การดูแลที่เหมาะสม
- 3) จงใจ หรือละเลยไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต หรือสุขอนามัย การดูแลรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้สูงอายุที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของผู้สูงอายุ
- 4) ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการดูแลรักษา ฟื้นฟูสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ
- 5) ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในลักษณะที่เป็นการดูแลรักษาโดยมิชอบ
- 6) กระทำ หรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้สูงอายุ

### หมวด 4

#### พนักงานที่มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ

**ข้อ 21** พนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการอบรม การฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุ เทคนิคการดูแลผู้สูงอายุ การใช้อุปกรณ์ที่จำเป็น รวมทั้งความรู้ด้านอื่น ๆ จากกระทรวงสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย

ในการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ ต้องมีระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน

เมื่อสำเร็จการอบรมแล้วจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และมีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุยังสถานประกอบการได้

**ข้อ 22** พนักงานดูแลผู้สูงอายุต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- 1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- 2) เป็นผู้มีสัญชาติไทย
- 3) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อผู้สูงอายุ หรือละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ
- 4) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษซึ่งไม่มีความผิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 5) เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือไม่เป็นผู้คิดสารเสพติด โดยมีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
- 6) มีวุฒิภาวะและบุคลิกลักษณะเหมาะสมทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม มีความขยันอดทน และมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติต่อผู้สูงอายุด้วยความเมตตา ความอ่อนโยนที่จะเอื้ออำนวยต่อการทำหน้าที่เลี้ยงดูดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม
- 7) เป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ มีใบประกอบวิชาชีพและขึ้นทะเบียน ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

**ข้อ 23** พนักงานดูแลผู้สูงอายุมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ดูแลผู้สูงอายุ และการช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยการดูแลที่เน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพ
- 2) ส่งเสริมพัฒนาสภาพผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ รวมถึงการฟื้นฟูสุขภาพ
- 3) บันทึกสุขภาพ และพัฒนาด้านการฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย ของผู้สูงอายุ
- 4) จัดสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และถูกสุขลักษณะเหมาะสมของผู้สูงอายุ
- 5) เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุเพื่อทราบถึงพฤติกรรม สภาพร่างกาย สุขภาพการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

**ข้อ 24** ผู้ประกอบอาหารให้แก่ผู้สูงอายุต้องมีความรู้ด้านโภชนาการหรือมีเจ้าหน้าที่นักโภชนาการดูแล

**ข้อ 25** ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีการฝึก อบรม เกี่ยวกับการดูแล ฟื้นฟูสุขภาพกายภาพบำบัดผู้สูงอายุ ให้กับพนักงานดูแลผู้สูงอายุระหว่างปฏิบัติงาน โดยกำหนดอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง อย่างต่อเนื่อง

**ข้อ 26** ให้ผู้ดำเนินกิจการจัดให้มีการประเมินความสามารถ การปฏิบัติงาน และ ประเมินความพึงพอใจจากผู้สูงอายุ หรือผู้รับบริการ

**ข้อ 27** จัดให้มีการประชุม หรืออบรม พนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้าง ศักยภาพอย่างต่อเนื่องตามความเหมาะสม

#### หมวด 5

#### ที่ตั้ง สภาพแวดล้อม และลักษณะอาคารของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ

**ข้อ 28** ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดสถานรับดูแลผู้สูงอายุให้มีสุขลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) บริเวณที่ตั้งอาคารสถานรับดูแลผู้สูงอายุต้องไม่เป็นหลุม หรือบ่อ ไม่อยู่ ใกล้ชิดบริเวณที่มีมลพิษเกินกว่าที่กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติกำหนด หรือบริเวณที่เสี่ยงอันตราย เช่น บริเวณขนถ่ายก๊าซ น้ำมัน สารเคมี หรือ สารพิษ เว้นแต่มีมาตรการป้องกันการเสี่ยงอันตรายดังกล่าว

2) บริเวณที่ตั้งอาคารต้องมีรั้วกั้น มีทางเข้า-ออก ไม่น้อยกว่าสองทาง ถ้ามีทาง เดียว ประตูต้องกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร แต่ถ้าสถานรับดูแลผู้สูงอายุอยู่ในอาคารหลายชั้น ให้ จัดตั้งได้ไม่เกินชั้นที่สอง หากเกินกว่านั้นต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุ

3) อาคารสถานรับดูแลผู้สูงอายุต้องมีความมั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย เป็น เขตปลอดบุหรี่ มีแสงสว่างทั่วอาคาร โดยมีความเข้มของแสงสว่างไม่น้อยกว่า 200 ลักซ์ ระดับ เสียงภายในอาคารขณะผู้สูงอายุหลับไม่เกิน 40 เดซิเบล และมีระบบฟอกอากาศ หรือระบาย อากาศที่เหมาะสม

4) ภายในอาคารสถานรับดูแลผู้สูงอายุต้องมีทางเข้า-ออก อย่างน้อยสองทาง โดย ความกว้าง และสูงแต่ละทางต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า 80 x 200 เซนติเมตร มีทางลาดสำหรับ รถเข็น สามารถเคลื่อนย้ายผู้สูงอายุออกจากอาคารได้สะดวก ความสูงจากพื้นถึงขอบหน้าต่างไม่ น้อยกว่า 80 เซนติเมตร และพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร พื้นที่ หน้าต่าง ประตู และ ช่องลมรวมกันแล้วต้องไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของพื้นที่ห้องที่ไม่ติดต่อกับห้องอื่นภายในอาคาร กรณีมีบันได ความกว้างของบันไดต้องไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งบันไดสูงไม่เกิน 15 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตร ทุกชั้นบันไดต้องมีราวกันตก และลูกทรงสูงไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร และชานพักของบันไดแต่ละช่วงต้องไม่น้อยกว่าความกว้างของบันได ถ้าอาคารมี ระเบียง ขอบระเบียงต้องสูงไม่น้อยกว่า 100 เซนติเมตร ความกว้างของระเบียงต้องไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และถ้ามีม้านั่งด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจาก ม้านั่งไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร โดยมีมาตรการป้องกันการความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

- ติดตั้งอุปกรณ์ ระบบความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติภายในอาคาร  
สถานรับดูแลผู้สูงอายุ

- ติดตั้งเครื่องดับเพลิงมือถืออย่างน้อยสองเครื่องในแต่ละชั้นของอาคาร

- ปลั๊กไฟต้องสูงจากพื้นห้องไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่ากำหนดต้องมีฝาปิดที่ปลอดภัย

5) พื้นที่ใช้สอยภายในอาคารต้องสะอาด และปลอดภัย มีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม ที่พักผู้สูงอายุโดยแยกออกจากผู้สูงอายุที่ป่วย

6) จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุ

7) จัดพื้นที่สำหรับกิจกรรม รับประทานอาหาร ห้องนอน และเตียงนอนสำหรับผู้ป่วยแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องอเนกประสงค์ที่ใช้ได้หลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน แต่ต่างเวลากัน สามารถปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หรือย้ายเครื่องเรือนได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่และเมื่อจัดพื้นที่เพื่อการใช้สอยแล้ว พื้นที่นั้นต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- บริเวณพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม ซึ่งอาจใช้บริเวณนอกอาคารที่มีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้สูงอายุเป็นหลัก มีวัสดุอุปกรณ์ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ

- บริเวณพื้นที่สำหรับนอน ใช้เตียงเดี่ยว หรือเป็นเตียงสูงที่มีที่กั้นเตียงพร้อม และควรเป็นเตียงที่เปลี่ยนปรับท่านอนได้สะดวก ต้องอยู่ในห้องที่มีความสะดวก และมีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการนอนที่เหมาะสม และเพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ควรมีเครื่องสัญญาณเตือนอันตรายติดไว้ด้วย รวมถึงมีอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ช่วยเหลือฉุกเฉิน

- บริเวณที่ประกอบอาหาร ต้องห่างจากบริเวณพื้นที่ (ก) (ข) พอสมควร มีประตูเปิด-ปิด รวมทั้งที่ล้างและที่เก็บภาชนะที่ถูกสุขลักษณะมีความสะอาดและปลอดภัยด้วย

- ห้องน้ำ-ห้องส้วม ต้องมีประตูกว้างพอจะให้เก้าอี้รถเข็นเลื่อนเข้าได้สะดวก โดยเฉพาะห้องอาบน้ำ โถงหรือถังเก็บน้ำที่ไม่สูงเกินไป ควรมีเครื่องสัญญาณเตือนอันตรายติดไว้ด้วย มีราวเดินในห้องน้ำที่มั่นคง พื้นหรือทางไม่ลื่น โถส้วมควรเป็นแบบชักโครก

## หมวด 6

### การควบคุม ตรวจสอบ และการเพิกถอนใบอนุญาต

ข้อ 29 ผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบสถานประกอบกิจการ ก่อนการออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ

ข้อ 30 ผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจในการเข้าควบคุม ตรวจสอบ สถานประกอบการ ให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด

**ข้อ 31** ผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจในการเข้าตรวจสอบ สถานประกอบการก่อนขอต่ออายุใบอนุญาต และมีอำนาจในการบังคับให้ปฏิบัติตาม ระเบียบ หรือข้อบังคับการดำเนินงานของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ให้ถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้ผู้รับคำขออนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุให้แก่ผู้ขอรับใบอนุญาตนั้น หากตรวจพบว่ามีข้อใดไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้แจ้งผู้ขอรับใบอนุญาตดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วน หากผู้ขอรับใบอนุญาตมิได้แก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนภายในเวลาที่ผู้รับคำขอกำหนด ให้ผู้รับคำขอส่งไม่อนุญาต

**ข้อ 32** ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุผู้ใดฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม ระเบียบ หรือข้อบังคับ การดำเนินงานของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ หรือเงื่อนไขในการอนุญาต ให้ผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจ

1) สั่งให้ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ปฏิบัติตามระเบียบ หรือข้อบังคับการดำเนินงานของสถานรับดูแลผู้สูงอายุ หรือเงื่อนไขในการอนุญาต

2) สั่งพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าควบคุมการดำเนินกิจการสถานรับดูแลผู้สูงอายุเป็นการชั่วคราว

3) พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจและหน้าที่เข้าไปในสถานประกอบการ เคหสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมผู้สูงอายุ มีการกักขัง หรือดูแลเลี้ยงดูมิชอบ แต่ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีผู้สูงอายุอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือถูกนำพาไปสถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

ประการที่สี่ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษ ตามที่เสนอไว้ในบทที่ 4 นั้น จะเห็นได้ว่า มีอัตราโทษในสถานเบา เนื่องจากความรับผิดชอบที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา โดยหลักแล้วจะจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษไม่ได้